

Motion till riksdagen

1988/89:T813

av Lars Werner m. fl. (vpk)

Telepolitiken

Telekommunikationer och informationsbehandling hör till de mest expansiva branscherna i industriländerna. En revolution har skett med elektronikens hjälp och under 1980-talet har en rad nya teletjänster sett dagens ljus.

De transnationella bolagen har inte missat chansen att kasta sig över marknaden. Upplösningen av det svenska monopolet har påskyndats av dessa mäktiga företag. Följden har blivit att flertalet medborgare har drabbats som telekunder genom höjda taxor och försämrade service.

Erfarenheter från andra länder

Maktkampen på USA:s telemarknad förskräcker. Den "fria" konkurrensen har lett till försämringar av service och betydligt tuffare lokaltaxor. Läget för de yrkesverksamma har också förändrats drastiskt. En representant för det amerikanska teleförbundet säger:

Allt som avreglerats i det här landet under 1980-talet har varit en katastrof för fackföreningsrörelsen.

I USA hävdade propagandan att konkurrens skulle gynna kunderna. En stor kampanj drogs igång mot telemonopolet. Resultatet blev att den sociala hänsynen har minskat och servicen har försämrats i samma takt.

Det påstås att förändringen i Sverige och andra länder är "framtingad av den tekniska utvecklingen". Vpk och fackföreningsrörelsen ser det på ett annat sätt: den beskrivna utvecklingen är inte ödesbunden utan styrd av mycket medvetna kapitalstarka koncerner. Politiska beslut avgör om vi i Sverige skall fortsätta på den inslagna vägen. Den tekniska utvecklingen kan styras och behöver inte med nödvändighet anpassas till de nyliberala krafterna i USA eller inom EG.

– Vpk kräver att Sveriges telekommunikationer utvecklas utan bindningar till olika EG-diktat.

Inriktningen i Sverige

Inom två mandatperioder har regeringen inte bara accepterat de nyliberala steg som togs av den borgerliga regeringen. I praktiken genomdrivs nu ideerna – de få återstående monopolskyddade delarna inom televerket håller på att plockas bort. Det uttalade målet om att underlätta konkurrens kombineras med krav på att televerket skall ha huvudansvaret för godtagbara nät och kommunikationer i riket. Verkligheten visar att den "ekvationen" inte går ihop.

Den svenska regeringen följer med stor ambition vissa signaler från EG. Enligt dokumentet Green Paper (grönboken) räknar EG med att kommunikationerna kommer att växa från 2 till 7 % av BNP under 1990-talet. Dessa förhoppningar har skapat en mängd forskningsprojekt med inriktning på nya vinstgivande nischer inom informationsteknologins områden. EG:s grönbok har mötts av både fackligt och politiskt motstånd i olika länder främst därför att privata och maktthungriga telebolag arbetar för att slå sönder samtliga statliga monopol. Protesterna från facket har inte påverkat den socialdemokratiska regeringen i Sverige – tvärtom har den anammat alla signaler om avreglering och upplösning av televerkets monopol.

Den ansvarige handläggaren för telefrågor som rör kommunikationsdepartementets "harmonisering" med EG ställde nyligen upp för en intervju i tidningen Statsanställd. Där skryter han med att "Sverige redan accepterats som EG-land" på telekommunikationsområdet. Även om amerikanska telebolag spelar huvudrollen i den nyliberala forceringen på området så är det alltså EG-kommissionen som på byråkratisk nivå spelar första fiolen.

Är konkurrens på teleområdet bra för samhället?

Den *högre effektivitet* som statsmakten avser att pressa fram på teletjänstområdet betyder att man med teknikens hjälp kommer att centralisera olika verksamheter. Nästa steg riskerar att bli en satsning för att lyfta över verksamheter till isolerat arbete i hemmen. Vissa krafter arbetar i sådan riktning.

"Valfrihet för konsumenterna" innebär i praktiken att de som har råd kan teckna serviceavtal och därmed få bra service. Ett exempel är klassindelningen av telefonabonnenter, där vissa får snabb service efter felanmälan medan andra tvingas vänta tills utrymmet medger att de uppmärksammas. Allt fler funktioner finansieras på detta sätt. Det är flertalet vanliga hushållsabonnenter som genom påtvingade avgifter av olika slag medverkat till televerkets uppbyggnad. Nu får deras behov stå tillbaka för att ge telekunder med högre status företräde.

Enligt den fastlagda telepolitiken (refererade under p. 3.2) skall telesystemet utformas så att det ger god tillgänglighet och service för grundläggande telekommunikationer. Detta anges t.o.m. vara televerkets primära mål och bas för verksamheten. Servicemålen ser bra ut i ord, medan servicen utarmas i praktiken. De nya avancerade teknologisatsningar som televerket är involverade i har inget samband med grundläggande funktioner som gynnar abonnenter i allmänhet. Nätet byggs ut för att uppfylla krav på överföring av datatrafik. Det är de olika företagens behov som styr inriktningen.

- Vpk kräver att den nuvarande nyliberala inriktningen avbryts och ersätts med en politik som i praktiken leder till god tillgänglighet och service för grundläggande telekommunikationer.

Satsningar på ny teknik

Regeringen omnämner i propositionens bil. 8 att ny teknik införs fortlöpande. Men den nya tekniken är inte svensk utan härstammar från Japan, Frankrike, Italien, England och Norge. Televerkets produkter kan inte

tillverkas i dag utan ett mycket stort inslag av importerade komponenter. Embargopolitiken, som gäller högteknologisk utrustning, är också en mycket stor hämsko för Sverige och televerket.

Transnationella bolagsjättar som tillverkar transmissionsutrustning gör stora affärer. De kan t.ex. tvinga kunderna, bl.a. televerket, att köpa olika fabrikat. Senare uppstår de stora problemen med reservdelshållning. Redan nu har televerket problem med att köpa komponenter, vilka behövs för att reparera trasiga kretskort. Det är ingen överdrift att påstå att Sveriges telekommunikationer hänger på en skör tråd.

Televerket satsar stort på informationsteknologi. Det sker inte minst i samarbete med svensk och västeuropeisk bilindustri. Ett projekt kallas Prometheus och är ett led i de omfattande FoU-satsningar som regeringens IT-delegation administrerar. Idéerna lanserades ursprungligen av de största bilfabrikanterna i Västeuropa och i Sverige samarbetar televerket bl.a. med Volvo och olika högskolor.

Prometheus-projektet går ut på att hela det västeuropeiska landsvägsnätet skall samordnas. Detta skall ske med hjälp av avancerad elektronik – satellitövervakning och datorer i varje bil, som enligt planerna skall kunna kommunicera med varandra. Representanter för bilindustrin, vägitresser (inklusive det statliga Vägverket), televerket och kommunikationsdepartementet hoppas att få fram "intelligenta fordon på intelligenta vägar".

Ökat eller minskat beroende av de transnationella bolagen?

I Sverige har industridepartementet det största ansvaret för den forskning och utveckling som bl.a. går under beteckningen IT 4. I ett särskilt program med sikte på industriell utveckling ingår många olika projekt, förutom Prometheus. Samtliga skall genomföras i samverkan med Sveriges största transnationella bolag. Försvarsdepartementet, FMV, FFV och Bofors deltar liksom Styrelsen för Teknisk Utveckling (STU) och televerket.

De mest engagerade finansiärerna i Sverige är televerket och Teli, som enligt planerna investerar 255 miljoner kronor i FoU (forskning och utveckling) kring olika projekt inom IT 4-programmet. Internationellt FoU-samarbete med företag, institutioner och högskolor från EG-länder och inom EUREKA ingår dessutom som en del i både regeringens och televerkets teknologiplaner.

I längden är det ohållbart att Sverige är i händerna på USA och de transnationella telejättarna. Men vpk delar inte industridepartementets uppfattning att ovan nämnda FoU-satsningar som televerket för närvarande gör leder till minskat beroende av omvärlden. Tvärtom tror vi att bindningarna till de nyliberala krafterna inom EG kommer att förvärra Sveriges redan sårbara situation.

- Med hänvisning till televerkets utlandsberoende när det gäller komponenter till bl.a. högteknologisk utrustning föreslår vpk en svensk FoU-satsning på detta område.
- Vpk kräver att televerkets engagemang i bilindustrins Prometheus-projekt avbryts, samt att investeringar i stället görs på industriella komponentprojekt enligt ovan.

Taxehöjningarna

Mot. 1988/89
T813

Det är lätt att genomskåda att den nya teknik som televerket satsar på inte gynnar de vanliga teleabbonenterna. Enligt uppgift har televerket under de senaste sju åren, utöver ovan nämnda, även satsat 800 miljoner kronor på kabel-TV med den uttalade ambitionen att kunna erbjuda ett bredbandsnät. När också kabel-TV-monopolet bröts sönder riskerar ambitionerna att gå samma väg.

- Vi upprepar därför vårt krav om att televerket för riksdagen skall lämna en fullständig redovisning av samtliga satsningar på kabel-TV. Till dess att riksdagen har behandlat denna redovisning begär vi att ett moratorium införs för televerkets kabel-TV-utbyggnad.

De olika taxehöjningarna drabbar flertalet abonnenter, dvs. de som mest ringer lokala samtal. Men samma abonnenter får också stå för kostnaderna för förfinad teknik, som hittills enbart gynnat företagen.

Som en ytterlighet kan nämnas televerkets senaste avgiftshöjningar på nummeruppläsning. De som drabbas hårdast är människor som av olika anledningar inte kan använda telefonkataloger.

- Vpk kräver att regeringen avstyrker televerkets förslag till taxehöjningar för vanliga abonnenter samt att investeringar som görs med inriktning på företagen skall belasta företagen genom avgifter.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att telekommunikationerna i Sverige bör utvecklas oberoende av förhållandena inom EG,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den nuvarande telepolitiken bör ersättas av en inriktning mot god tillgänglighet och service för grundläggande telekommunikationer,
[att riksdagen hos regeringen hemställer om förslag till en satsning på forskning och utveckling av högteknologi på telekommunikationsområdet,¹⁾
3. att riksdagen uttalar att televerkets engagemang i det s.k. Prometheus-projektet avbryts.
4. att riksdagen hos regeringen hemställer om en fullständig redovisning av televerkets satsning på kabel-TV-området,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att televerkets förslag till taxehöjningar för vanliga abonnenter bör avstyrkas,
6. att riksdagen uttalar att de av televerkets investeringar som görs med inriktning på företagen skall belasta företagen genom avgifter.

Stockholm den 24 januari 1989

Mot. 1988/89
T813

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Jan Strömdahl (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Jan Jennehag (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Viola Claesson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Hans Petersson (vpk)